

1.Қаракесек шежересі, том I. Г. Павлодар, типография ТОО «ЭКО», 2010.
[https://ru.ruwiki.ru/wiki/Қаракесек_\(арғыны\)#История](https://ru.ruwiki.ru/wiki/Қаракесек_(арғыны)#История)

2. Проведение мероприятия к 350-летию Казыбека бия в Каркаралинском районе, в поселке Егиндибулак <https://mail.kz/ru/news/kz-news/v-karagandinskoi-oblasti-shiroko-otmetili-letie-kazybek-bi>

3. Попов Ю.Г., Шотбакова Л.К., Смагулова Г.М. Творцы и свидетели истории Каркаралинска. Монография, 2-е издание, исправленное и дополненное. - 82 с.

ПАМЯТЬ ПОКОЛЕНИЙ: КАК НАЙТИ СВОИ КОРНИ

Серікқызы Р.

Научный руководитель: д.и.н., профессор В.В.Козина
Карагандинский университет имени академика Е. А. Букетова

Уважение и память своих предков стало неотъемлемой частью культуры Независимого Казахстана. «Для всех казахов большое значение имеет почитание своих предков, знание и изучение родословной. Поэтому шежіре является неотъемлемой частью нашего культурного кода» – подчеркнул второй Президент нашей страны Касым Жомарт-Токаев.

Как известно, на протяжении всей истории человека интересовало и интриговало его прошлое. Он всегда задавался вопросами «Откуда я вышел?» и «Куда я иду?», чтобы найти ответ на вопрос «Кто я?». Не было исключено и приукрашивание своих предков - принадлежность к голубой крови. Однако казахская история отличительна своей родословной - шежіре⁶.

Моя семья не стала исключением и мы тоже ведем свое шежіре, что вызвало у меня большой интерес. Так как я считаю важным, знание не только о жеты-ата⁷, как описание мужской линии, но и конкретных личностей моих бабушек и прабабушек. Что бы найти ответы на свои вопросы я подошла к отцу, который показал мне книгу «Қарпық және Қожа Шежіресі» [1] за авторством Бикенова Ж.Б., Жәкенова Ж.М. и Исабекова Т.К., с помощью которой я начала по крупицам составлять родословное древо.

Итак, согласно этой книге, казахи ведут свое начало от Алаш-хана или «отца-основателя» трех жузов, что стало отправной точкой в исследовании. Большинство может восстановить 10—25 колен предков в зависимости от рода [2]. В моем случае, получилось восстановить информацию о 21 колене, таящих в себе огромное количество тайн.

Наш род - Аргын состоит в Среднем жузе. Что о нем в целом известно? Аргыны род имеющий множество названий в истории. Согласно записям Шәкәрім Құдайбердіұлы : «Бай аргын» и «улуғ ергин» — суть одно и то же , означающее «великий аргын» (м. б. «великий богатырь-муж (ер, ар) среди гуннов?» — пер.). В летописях более позднего времени аргыны узнаваемы в наименовании аргынов. «По моему мнению, аргыны Среднего жуза являются потомками ойрат Аргын-аги, как называет его в своей- «Родословной» хан Абулгази»; «Если аргыны (аргынов), известные среди тюркских народов мира, могут быть потомками вообще древних аргынов , то аргыны нашего Среднего жуза — потомки именно этого Аргын-аги» [3].

По мимо общей информации о самом роде, шежіре Шәкәрім Құдайбердіұлы является отличным источником для понимания структуры Аргынов и его внутриродовых разветвлениях. «Потомок Аргын-аги — Кодан... От старшей жены Караходжи — *Мейрам*... От старшей жены Мейрама — *Қуандық* , Суюндик, Бегндик, Шегндик... От Куандыка четверо сыновей — Алтай, *Қарпық* , Темиш, Барушы». Таким образом, сведения из вышеупомянутой книги совпадают с информацией из «Қарпық және Қожа Шежіресі», что подтверждает их связь и дает пищу для размышлений.

Тем не менее, в ходе исследования я столкнулась с определенной проблемой, а именно сложность представления родства между поколениями. Ведь в казахских семьях того времени было естественным заводить больше 2-3 детей и их общее количество спокойно могло доходить до 5-10 человек. Поэтому, в качестве основного ориентира, было необходимо самостоятельно создать или найти визуальный источник информации, в котором присутствовала возможность легко простроить и проследить взаимосвязи между родственниками. Одним из самых известных и доступных ресурсов в этой области стало электронное шежіре-turalas.kz [4].

⁶Шежіре , (тюрк. — память, эс) — давняя народная традиция памяти тюрко-казахского народа, основанная на памяти предков, генеалогическом разветвлении предков, их родстве с прадедами, устных генеалогических рассказах и предках — содержит не только таблицы, а также древние предания и исторические предания, теперь это область знаний, повествующая о зарождении и распространении истории народа .

⁷Жеті-ата-это традиционная система родственных связей, принятая у казахов и некоторых других тюркских народов

Опираясь на все доступные источники получилась следующая картина:

Однако полученный результат являлся не полным, так как картина оборвалась на моем Тек ата⁸ – Сандыбае.

Вновь обращаясь к книге «ҚарпықжәнеҚожаШежіресі» и своему отцу, нам удалось дополнить недостающие фрагменты необходимыми данными, теперь выстраивая взаимосвязь снизу вверх.

Однако, один вопрос остался открытым. Кем же были мои предки и сохранились ли сведения не только по мужской, но и женской линии? Я продолжила искать и изучать различные источники. Одним из самых запоминающихся и удивительных для меня стала история предка Тілена и его жены Мәукеш.

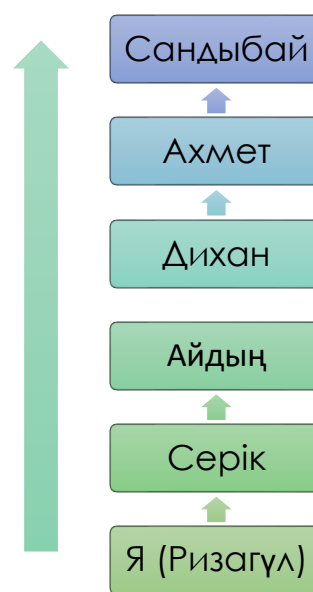
ТіленЖаулыұлы прожив 96-98 лет и являлся батырбасы(предводителем батыров), в свое время прогнавшим калмыков с территории Сарыарки обратно в Джунгарию [2, с 356].

Помимо того, летом 1838 года по его совету солдаты Кенесары атаковали посты Аксенгир, Балыкы-Баятар, Бозайғыр, Кушоки, Шубарколь вооруженными отрядами из 10-15 казаков в каждом.Появление Тілен-батыра прослеживается и в боях 1840-1844гг. Он храбросражался в боях на реке Өлкейеки отличилсяпри штурме Екатерининской станицы. В борьбе с колонизацией одной из значительных побед КенесарыҚасымұлы и его отважных героев на поле боя стало нападение на Екатерининскую крепость в августе 1844 года[5].

Говоря о Мәукеш, можно сказать, что она отличилась со своим нравом,стойкостью характера и мудростью.Потребовав у мужа образовать отдельный аул для своих четырех сыновей, тем самым ей удалось сохранить память о себе. Так и по сей день существует одно из ответвлений Тоқа- под названием Мәукеш.

В ходе этого исследования я не только узнала ключевые факты о своих прадедах и прабабушках, но и почувствовала глубокую связь с прошлым, осознав вклад своих предков в общую историю казахского народа. Теперь я твердо убеждена, что каждому из нас важно изучать свою родословную, чтобы сохранить историческую память и передать её будущим поколениям. Родословная — это не только путь к познанию истории, но и способ глубже понять самих себя. Одной из новых целей для себя я ставлю создание информационного ресурса, где моя семья, родственники и все желающие смогут не только узнать имена своих предков, но и проникнуться их жизненным путем и историей.

Список использованной литературы:

⁸Тек ата-прапрадеда

1. Бикенов Ж.Б., Жәкенов Ж.М., Исабек Т.К. Қарпық Және Қожа Шіжересі-Қарағанды: АҚ «Полиграфиясы», 2008.
2. Родословные «шежіре» как форма коллективной памяти <https://otuken.kz/shezhire/>
3. Шәкәрім Құдайбердіұлы. Родословная тюрков, киргизов, казахов и ханских династий.-Алма-Ата: «Жазушы», 1990.
4. Тумалас. Электронное шежіре[Электронный ресурс]<https://tumalas.kz/mobi/#/>
5. Жау жүрек батырлар мен үзеңгілес тұлға [Электронный ресурс] <https://ortalyq.kz/zhauzh-rek-batylarmen-ze-iles-t-l-a/>

ҰЛТ РУХАНИЯТЫНЫҢ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫ ЖӘНЕ ТАРИХИ-МӘДЕНИ МҰРАЛАРДЫ ҚОРҒАУ МЕН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ӨЗЕКТІЛІГІ

Жақанова А.Қ

Ғылыми жетекшісі: аға оқытушы, магистр Оразбекова Р.С
Ы.Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты

Электрондық адресі: zhaqanaru@mail.ru

Арқалық қ.

Ұлт руханияты – қоғамның рухани дамуы мен тұрақтылығының маңызды негіздерінің бірі. Ұлттық құндылықтар – бұл халықтың мәдениеті мен тарихынан, тілі мен дәстүрінен, діні мен дүниетанымынан қалыптасқан рухани мұралар жиынтығы. Рухани құндылықтар ұлттың бірегейлігін, тұрақтылығын және болашағын айқындайтын фактор болыптабылады. Осыған байланысты ұлттың тарихи-мәдени мұраларын сақтау мен қорғау, оны тиімді пайдалану – бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің бірі. Бұл тақырыптың маңыздылығы Қазақстан Республикасының тарихи-мәдени мұраларын сақтап, ұрпаққа жеткізуді басты міндеттердің бірі ретінде айқындап отырғанында.

Рухани құндылықтар мен тарихи-мәдени мұраларды қорғау тек мемлекеттің ғана емес, бүкіл қоғамның ортақ міндеті. Бұл міндетті жүзеге асыруда мемлекеттің заңнамалық және саяси қолдауымаңызды рөл атқарады. Қазақстан Республикасының Конституциясы мен «Мәдениет туралы» Заңы тарихи-мәдени мұраларды қорғау мен пайдалануға арналған құқықтық негіздер ұсынады. Сонымен қатар, «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы аясында көптеген маңызды жобалар жүзеге асырылды. Дегенмен, заңдық және ұйымдастырушылық тұрғыдан атқарылып жатқан жұмыстарға қарамастан, мұраларды қорғау мен насихаттау да әлі де көптеген мәселелер бар.[1, 1456]

Бұл зерттеудің басты мақсаты – ұлттық руханият құндылықтарының қоғамдағы маңыздылығын анықтау, тарихи-мәдени мұраларды қорғау мен пайдаланудың өзекті мәселелерін талдау және оларды тиімді шешу жолдарын ұсыну. Осы мақсатқа жету үшін келесі міндеттер қойылады:

Ұлттық руханият құндылықтарының мазмұнын ашу және олардың ұрпақ тәрбиесіндегі рөлін көрсету;

Тарихи-мәдени мұраларды қорғаудың заңдық және ұйымдастырушылық негіздерін зерттеу;

Тарихи мәдени мұраларды заманауи қоғамда тиімді пайдаланудың мүмкіндіктерін қарастыру;

Жастар арасында ұлттық руханият құндылықтарын насихаттау жолдарын ұсыну.

Қазіргі заманда тарихи-мәдени мұраларды қорғау мен пайдалану мәселесі тек ұлттық деңгейде ғана емес, халықаралық деңгейде де өзекті болып отыр. Сондықтан бұл тақырыпты зерттеу арқылы біз Қазақстанның мәдени мұраларын сақтап, ұлттық бірегейлікті нығайтуға өз үлесімізді қоса аламыз. Осы тұрғыда, бұл мақала ұлттық руханият құндылықтарын қорғау мен пайдаланудың теориялық және практикалық негіздерін қарастырады және қоғамның барлық мүшелерін осы жауапты іске жұмылдырудың маңыздылығын айқындайды.

Ұлт руханияты – әрбір халықтың мәдени-тарихи қалыптасуының негізі, қоғамның әлеуметтік және рухани тұрақтылығының тірегі. Бұл ұғым ұлттық мәдениеттің, дәстүрдің, дінінің, өнердің және әдебиеттің барлығын қамтитын кең ауқымды категория ретінде сипатталады. Ұлт руханиятының құндылықтары халықтың өмір сүру салты, дүниетанымы және құндылықтар жүйесімен тығыз байланысты. Осы рухани байлықтар ұрпақтан-ұрпаққа беріліп, қоғамның әлеуметтік және мәдени дамуында айрықша рөл атқарады. Рухани құндылықтар ұлттық бірегейліктің негізгі элементі ретінде ұлттың өзіндік ерекшелігін айқындап, оның жаһандық мәдениеттегі орнын анықтайды. Бұл тарауда біз ұлт руханиятының мазмұнын мен оның қоғамдағы рөлін кеңінен талқылаймыз.

Ұлт руханиятының ең маңызды құндылығы – оның мәдениеті мен дәстүрлерінде көрініс табатын тарихи жады. Әрбір халықтың тарихи жадысы оның рухани дамуының қайнар көзі болып табылады. Халықтың өз өткенін тануы, тарихын құрметтеуі және оның сабақтарын келешекке жеткізуі – рухани құндылықтардың беріктігін қамтамасыз ететін басты шарттардың бірі. Тарихи жады арқылы халық өз болмысын сақтап, жаһандану үдерісінде өзіндік ерекшелігін жоғалтпайды. Мәселен, қазақ халқының рухани құндылықтары ғасырлар бойы қалыптасқан салт-дәстүрлер, ауыз әдебиеті, ұлттық өнер және тарихи мұралар арқылы ұрпаққа